

কাৰ্ল মাৰ্ক্স: বিচ্ছিন্নতা

মাৰ্ক্সীয় তত্ত্বৰ প্ৰেক্ষাপটত বিচ্ছিন্নতাই ব্যক্তিৰ মানৱীয় স্বভাৱ, নিজকে, আন মানুহ আৰু তেওঁলোকৰ শ্ৰমৰ উৎপাদনৰ দিশৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা বা পৃথকীকৰণক বুজায়। কাৰ্ল মাৰ্ক্সৰ পুঁজিবাদী সমাজৰ সমালোচনা আৰু ব্যক্তিৰ ওপৰত ইয়াৰ প্ৰভাৱৰ ক্ষেত্ৰত এই ধাৰণাটোৱেই কেন্দ্ৰীয়।

বিচ্ছিন্নতাৰ অৰ্থ:

সমাজবিজ্ঞানসন্মত প্ৰেক্ষাপটত বিচ্ছিন্নতাই নিজৰ পৰা, আনৰ পৰা বা সমাজৰ পৰা পৃথক বা বিচ্ছিন্ন হোৱাৰ অনুভৱক বুজায়। ই এনে এক ধাৰণা যিয়ে ব্যক্তিয়ে নিজৰ জীৱনৰ বিভিন্ন দিশৰ সৈতে সম্পৰ্কিতভাৱে অনুভৱ কৰিব পৰা বিচ্ছিন্নতা, বিচ্ছিন্নতা বা শক্তিহীনতাৰ অনুভূতিক বৰ্ণনা কৰে। এই ধাৰণাটো প্ৰায়ে ব্যক্তিৰ পৰিচয়বোধ, কৰ্ম আৰু সামাজিক সম্পৰ্কৰ ওপৰত আধুনিক ঔদ্যোগিক সমাজ, বিশেষকৈ পুঁজিবাদী ব্যৱস্থাৰ প্ৰভাৱ বিশ্লেষণ কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

কৰ্মৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা:

মাৰ্ক্সে যুক্তি দিছিল যে পুঁজিবাদৰ অধীনত শ্ৰমিকসকল তেওঁলোকৰ শ্ৰমৰ উৎপাদনৰ পৰা বিচ্ছিন্ন হৈ পৰে। তেওঁলোকে যি উৎপাদন কৰে তাৰ মালিক নহয় আৰু প্ৰায়ে উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াৰ ওপৰত কোনো নিয়ন্ত্ৰণ নাথাকে। ইয়াৰ ফলত শক্তিহীনতাৰ অনুভূতি আৰু কামত পূৰ্ণতাৰ অভাৱ হয়।

কাৰ্ল মাৰ্ক্সৰ ধাৰণা অনুসৰি কৰ্মৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাই এনে অৱস্থাক বুজায় য'ত শ্ৰমিকসকলে পুঁজিবাদী ব্যৱস্থাৰ অধীনত নিজৰ কামত বিচ্ছিন্ন, অমানৱীয় আৰু অক্ষমতা অনুভৱ কৰে। মাৰ্ক্সে কৰ্মৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাৰ কেইবাটাও মূল দিশ চিনাক্ত কৰিছিল:

১) **নিয়ন্ত্ৰণৰ অভাৱ:** পুঁজিবাদৰ অধীনত থকা শ্ৰমিকসকলৰ উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়া বা তেওঁলোকে সৃষ্টি কৰা সামগ্ৰীৰ ওপৰত প্ৰায়ে নিয়ন্ত্ৰণ কম বা একেবাৰেই নাথাকে। সাধাৰণতে তেওঁলোকক কি উৎপাদন কৰিব লাগে, কেনেকৈ উৎপাদন কৰিব লাগে আৰু কিমান দিনলৈ কোৱা হয়, যাৰ ফলত শক্তিহীনতা আৰু স্বায়ত্তশাসনৰ অভাৱৰ অনুভৱ হয়।

২) **অৰ্থ হেৰুৱা:** মাৰ্ক্সে যুক্তি দিছিল যে কৰ্ম এক অৰ্থপূৰ্ণ আৰু পৰিপূৰ্ণ কাৰ্য্য হ'ব লাগে, যাৰ ফলত ব্যক্তিয়ে নিজৰ সৃষ্টিশীলতা প্ৰকাশ কৰিব পাৰে আৰু সমাজলৈ অৰিহণা যোগাব পাৰে। কিন্তু পুঁজিবাদৰ অধীনত কামক প্ৰায়ে ব্যক্তিগত সন্তুষ্টি বা উদ্দেশ্যৰ পৰা বঞ্চিত মজুৰি উপাৰ্জনৰ মাধ্যমলৈ হ্রাস কৰা হয়।

৩) **শোষণ:** পুঁজিবাদী ব্যৱস্থা শ্ৰমিকৰ শ্ৰমৰ পৰা উদ্ভূত মূল্য আহৰণৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ় লৈ উঠিছে। অৰ্থাৎ শ্ৰমিকসকলে প্ৰায়ে প্ৰয়োজনতকৈ কম মজুৰিৰ বাবে অধিক সময় কাম কৰিবলগীয়া হয়, যাৰ ফলত শোষণৰ অনুভৱ আৰু ক্ষোভৰ সৃষ্টি হয়।

৪) **শ্ৰমিকৰ পণ্যকৰণ:** পুঁজিবাদী সমাজত শ্ৰমক বজাৰত কিনা-বিক্ৰয় কৰিব পৰা সামগ্ৰী হিচাপে গণ্য কৰা হয়। ইয়াৰ ফলত শ্ৰমৰ মূল্য মুদ্ৰা বিনিময়লৈ হ্ৰাস পায়, যাৰ ফলত কৰ্মৰ মানৱীয় দিশটো বিমুদ্ৰাকৰণ হয়।

৫) **পণ্যৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা:** শ্ৰমিকসকলৰ শ্ৰমৰ চূড়ান্ত উৎপাদনৰ সৈতে প্ৰায়ে সম্পৰ্ক কম। এই সামগ্ৰীটোৰ মালিকীস্বত্ব বা বিনিয়োগৰ অভাৱে তেওঁলোকৰ কামৰ প্ৰতি বিচ্ছিন্নতা আৰু উদাসীনতাৰ অনুভৱৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।

মাৰ্ক্সে কৰ্মৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাক পুঁজিবাদী সমাজৰ মৌলিক সমালোচনা হিচাপে বিবেচনা কৰিছিল, পুঁজিবাদী উৎপাদন পদ্ধতিয়ে ব্যক্তিক তেওঁলোকৰ শ্ৰমৰ পৰা অমানৱীয় আৰু বিচ্ছিন্ন কৰাৰ উপায়সমূহৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিছিল। তেওঁ যুক্তি দিছিল যে বিচ্ছিন্নতা অতিক্ৰম কৰিবলৈ সমাজৰ আমূল পুনৰ্গঠনৰ প্ৰয়োজন, য'ত শ্ৰমিকসকলে উৎপাদনৰ মাধ্যম আৰু তেওঁলোকৰ শ্ৰমৰ উৎপাদনৰ ওপৰত অধিক নিয়ন্ত্ৰণ ৰাখিব।

উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা:

পুঁজিবাদী ব্যৱস্থাৰ শ্ৰমিকসকলক প্ৰায়ে যন্ত্ৰৰ কেৱল দণ্ডলৈ হ্ৰাস কৰা হয়, সম্পূৰ্ণ উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াটো বুজি নোপোৱাকৈয়ে পুনৰাবৃত্তিমূলক কামবোৰ সম্পন্ন কৰা হয়। উৎপাদনৰ বহল প্ৰক্ৰিয়াৰ সৈতে এই সংযোগহীনতাই বিচ্ছিন্নতা আৰু অৰ্থহীনতাৰ অনুভৱৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।

কাৰ্ল মাৰ্ক্সে বৰ্ণনা কৰা ধৰণে উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাই পুঁজিবাদী সমাজত শ্ৰমিকসকলে অনুভৱ কৰা বিচ্ছিন্নতা আৰু বিচ্ছিন্নতাৰ অনুভূতিক বুজায়। মাৰ্ক্সে উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাৰ কেইবাটাও মূল দিশ চিনাক্ত কৰিছিল:

১) **নিয়ন্ত্ৰণৰ অভাৱ:** পুঁজিবাদী উৎপাদন ব্যৱস্থাৰ শ্ৰমিকসকলে উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়া কেনেকৈ সংগঠিত হয় সেই বিষয়ে প্ৰায়ে কম কথা ক'ব নোৱাৰে। বহল উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াৰ ওপৰত বুজা বা নিয়ন্ত্ৰণ নোহোৱাকৈ তেওঁলোকক সাধাৰণতে নিৰ্দিষ্ট কাম সম্পন্ন কৰিবলৈ দিয়া হয়। এই নিয়ন্ত্ৰণৰ অভাৱে শক্তিহীনতা আৰু বিচ্ছিন্নতাৰ অনুভূতিৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।

২) **শ্ৰমৰ খণ্ডিতকৰণ:** পুঁজিবাদী উৎপাদনত কামবোৰক প্ৰায়ে পুনৰাবৃত্তিমূলক আৰু বিশেষ কামত বিভক্ত কৰা হয়, যাক শ্ৰম বিভাজন বুলি জনা যায়। এই বিভাগে দক্ষতা

বৃদ্ধি কৰিব পাৰে যদিও ইয়াৰ ফলত শ্ৰমিকসকলে চূড়ান্ত সামগ্ৰীৰ পৰা আৰু ইজনে সিজনৰ পৰা বিচ্ছিন্ন অনুভৱ কৰিব পাৰে।

৩) **সৃষ্টিশীলতা হেৰুৱা:** মাৰ্ক্সে যুক্তি দিছিল যে কাম এটা সৃষ্টিশীল আৰু পূৰ্ণতাপূৰ্ণ কাৰ্যকলাপ হ'ব লাগে। কিন্তু পুঁজিবাদৰ অধীনত প্ৰায়ে দক্ষতা আৰু লাভৰ সৰ্বাধিক গুৰুত্ব দিয়া হয়, যাৰ ফলত শ্ৰমিকৰ সৃষ্টিশীলতা আৰু উদ্ভাৱন দমন হ'ব পাৰে।

৪) **শোষণ:** শ্ৰমিকৰ শ্ৰমৰ পৰা উদ্ভূত মূল্য আহৰণৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি পুঁজিবাদী উৎপাদন গঢ় লৈ উঠে। শ্ৰমিকসকলে প্ৰায়ে কম মজুৰিৰ বাবে দীঘলীয়া সময় কাম কৰিবলগীয়া হয়, যাৰ ফলত শোষণৰ অনুভৱ আৰু ক্ষোভৰ সৃষ্টি হয়।

৫) **প্ৰকৃতিৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা:** মাৰ্ক্সে শ্ৰমিকৰ প্ৰাকৃতিক জগতৰ পৰা বিচ্ছিন্ন হোৱাৰ কথাও আলোকপাত কৰিছিল। পুঁজিবাদী উৎপাদনত প্ৰায়ে সৰ্বাধিক লাভৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হয়, যাৰ ফলত পৰিৱেশৰ অৱক্ষয় আৰু প্ৰাকৃতিক জগতৰ সৈতে সংযোগৰ অভাৱ হ'ব পাৰে।

মাৰ্ক্সে উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাক পুঁজিবাদী সমাজৰ মৌলিক সমালোচনা হিচাপে দেখিছিল, পুঁজিবাদী উৎপাদন পদ্ধতিয়ে ব্যক্তিক অমানৱীয় আৰু বিচ্ছিন্ন কৰিব পৰা উপায়সমূহৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিছিল। তেওঁ যুক্তি দিছিল যে এই বিচ্ছিন্নতাক অতিক্ৰম কৰিবলৈ সমাজৰ আমূল পুনৰ্গঠনৰ প্ৰয়োজন, য'ত শ্ৰমিকসকলে উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়া আৰু তেওঁলোকৰ শ্ৰমৰ উৎপাদনৰ ওপৰত অধিক নিয়ন্ত্ৰণ ৰাখিব।

আনৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা

পুঁজিবাদে শ্ৰমিকৰ মাজত প্ৰতিযোগিতাৰ পোষকতা কৰিব পাৰে, সংহতি আৰু সহযোগিতাৰ ক্ষতি কৰিব পাৰে। আন মানুহৰ পৰা এই বিচ্ছিন্নতাই বহল সমাজৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা আৰু বিচ্ছিন্নতাৰ অনুভৱৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।

কাৰ্ল মাৰ্ক্সে ধাৰণা কৰা অনুসৰি আনৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাই পুঁজিবাদী সমাজত ব্যক্তিয়ে অনুভৱ কৰা বিচ্ছিন্নতা আৰু বিচ্ছিন্নতাৰ অনুভূতিক বুজায়। এই বিচ্ছিন্নতাৰ ৰূপটো পুঁজিবাদী উৎপাদনৰ অন্তৰ্নিহিত সামাজিক সম্পৰ্ক আৰু গাঁথনিৰ পৰাই উদ্ভৱ হয়। আনৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাৰ কিছুমান মূল দিশ ইয়াত উল্লেখ কৰা হ'ল:

১) **প্ৰতিযোগিতা আৰু ব্যক্তিবাদ:** পুঁজিবাদে প্ৰতিযোগিতামূলক ব্যক্তিবাদক প্ৰসাৰিত কৰে য'ত ব্যক্তিক নিজৰ স্বার্থৰ পিছত লগাবলৈ উৎসাহিত কৰা হয়। প্ৰতিযোগিতাৰ ওপৰত এই মনোনিৱেশৰ ফলত মানুহৰ মাজত সংহতি আৰু

সহানুভূতিৰ অভাৱ হ'ব পাৰে, যাৰ ফলত আনৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা আৰু বিচ্ছিন্নতাৰ ভাৱনা গঢ়ি উঠিব পাৰে।

২) **শ্ৰম বিভাজন:** পুঁজিবাদী সমাজত শ্ৰম বিভাজনেও আনৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাত অৰিহণা যোগাব পাৰে। মানুহে নিজৰ ভূমিকাত বিশেষজ্ঞ হোৱাৰ লগে লগে তেওঁলোকৰ আনৰ সৈতে কম মিল থাকিব পাৰে আৰু বহল সম্প্ৰদায়ৰ পৰা বিচ্ছিন্ন অনুভৱ কৰিব পাৰে।

৩) **শোষণমূলক সম্পৰ্ক:** পুঁজিবাদী সমাজত প্ৰায়ে বিভিন্ন সামাজিক শ্ৰেণীৰ মাজত ক্ষমতাৰ অন্তৰ্নিহিত ভাৰসাম্যহীনতা দেখা যায়। ইয়াৰ ফলত শোষণমূলক সম্পৰ্কৰ সৃষ্টি হ'ব পাৰে যত কিছুমান গোটে আনৰ ক্ষতিসাধন কৰি লাভৱান হয়, যাৰ ফলত অনাস্থা আৰু বিচ্ছিন্নতাৰ সৃষ্টি হয়।

৪) **গ্ৰাহক সংস্কৃতি:** পুঁজিবাদে ব্যক্তিগত উপভোগ আৰু বস্তুবাদক গুৰুত্ব দিয়া গ্ৰাহক সংস্কৃতিক প্ৰসাৰিত কৰে। উপভোগৰ ওপৰত এই মনোনিৱেশে মানৱ সম্পৰ্কৰ ওপৰত তলৰ পৰা বুজাব পাৰে, য'ত মানুহক তেওঁলোকৰ আভ্যন্তৰীণ মূল্যতকৈ উপভোগ কৰাৰ ক্ষমতাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি মূল্য দিয়া হয়।

৫) **সম্প্ৰদায় হেৰুৱা:** পুঁজিবাদী সমাজত প্ৰায়ে উচ্চ মাত্ৰাৰ গতিশীলতা আৰু নগৰায়ন দেখা যায়, যাৰ ফলত সম্প্ৰদায় আৰু সামাজিক সম্পৰ্ক হেৰুৱাব পাৰে। এই সম্প্ৰদায় হেৰুৱাই নিসংগতা আৰু বিচ্ছিন্নতাৰ অনুভৱত অৰিহণা যোগাব পাৰে।

মাক্সে আনৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাক পুঁজিবাদী সমাজৰ এক মৌলিক দিশ হিচাপে দেখিছিল, পুঁজিবাদী উৎপাদন পদ্ধতিয়ে ব্যক্তিৰ মাজত বাধা সৃষ্টি কৰাৰ লগতে সামাজিক সংহতিক ভেঙুচালি কৰিব পৰা উপায়সমূহৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিছিল। তেওঁ যুক্তি দিছিল যে এই বিচ্ছিন্নতাক অতিক্ৰম কৰিবলৈ সংহতি আৰু উৎপাদন মাধ্যমৰ সামূহিক মালিকীস্বত্বৰ নীতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি সমাজৰ পুনৰ্গঠনৰ প্ৰয়োজন।

মানৱ সম্ভাৱনাৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা:

মাক্সে বিশ্বাস কৰিছিল যে কৰ্ম আত্মপ্ৰকাশ আৰু আত্মপূৰ্ণতাৰ মাধ্যম হ'ব লাগে। কিন্তু পুঁজিবাদৰ অধীনত কাম জীয়াই থকাৰ মাধ্যম হৈ পৰে, ব্যক্তিসকলে নিজৰ সম্পূৰ্ণ সৃষ্টিশীল আৰু উৎপাদনশীল সম্ভাৱনাক উপলব্ধি কৰাত বাধা দিয়ে।

কাৰ্ল মাৰ্ক্সে উল্লেখ কৰা মতে মানৱ সম্ভাৱনাৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাই এই ধাৰণাটোক বুজায় যে পুঁজিবাদৰ অধীনত ব্যক্তিক মানুহ হিচাপে নিজৰ সম্পূৰ্ণ সম্ভাৱনাক উপলব্ধি কৰাত বাধা দিয়া হয়। মাৰ্ক্সে বিশ্বাস কৰিছিল যে পুঁজিবাদে ব্যক্তিক তেওঁলোকৰ জন্মগত মানৱীয় ক্ষমতা আৰু ক্ষমতাৰ পৰা কেইবাটাও দিশত বিচ্ছিন্ন কৰি তোলে:

১) **শ্ৰমৰ উৎপাদনৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা:** পুঁজিবাদী সমাজত শ্ৰমিকসকলে সৃষ্টি কৰা উৎপাদনৰ ওপৰত প্ৰায়ে নিয়ন্ত্ৰণ কম। তেওঁলোকৰ শ্ৰমৰ উৎপাদন পুঁজিপতিসকলৰ মালিকানাধীন আৰু নিয়ন্ত্ৰিত হয়, যাৰ ফলত তেওঁলোকে উৎপাদন কৰা বস্তুবোৰৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা আৰু বিচ্ছিন্নতাৰ অনুভৱ হয়।

২) **শ্ৰম প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা:** পুঁজিবাদী উৎপাদনৰ বৈশিষ্ট্য প্ৰায়ে পুনৰাবৃত্তিমূলক আৰু একঘেয়ামী কাম যিয়ে সৃষ্টিশীলতা বা আত্মপ্ৰকাশৰ অনুমতি নিদিয়। ইয়াৰ ফলত শ্ৰমিকসকলে শ্ৰম প্ৰক্ৰিয়াৰ পৰা বিচ্ছিন্ন হৈ পৰে, তেওঁলোকক কেৱল উৎপাদনৰ আহিলালৈ হ্ৰাস কৰে।

৩) **আত্মাৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা:** মাৰ্ক্সে যুক্তি দিছিল যে পুঁজিবাদে ব্যক্তিক নিজৰ মানৱীয় সত্তা বা প্ৰজাতি-সত্তাৰ পৰা বিচ্ছিন্ন কৰে। ব্যক্তিসকলে নিজৰ প্ৰকৃত মানৱীয় স্বভাৱ পূৰণ কৰাৰ পৰিৱৰ্তে পুঁজিবাদী যন্ত্ৰত কগ হোৱালৈ হ্ৰাস পায়, যাৰ ফলত নিজৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাৰ অনুভৱ হয়।

৪) **আনৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা:** পূৰ্বে আলোচনা কৰা অনুসৰি পুঁজিবাদে প্ৰতিযোগিতামূলক ব্যক্তিবাদ আৰু শোষণমূলক সম্পৰ্কক লালন-পালন কৰে, যাৰ ফলত আনৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা দেখা যায়। ইয়াৰ ফলত অৰ্থপূৰ্ণ সামাজিক সংযোগ আৰু সম্প্ৰদায়বোধৰ বিকাশত বাধাৰ সৃষ্টি হয়।

৫) **প্ৰকৃতিৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা:** মাৰ্ক্সেও বিশ্বাস কৰিছিল যে পুঁজিবাদে ব্যক্তিক প্ৰকৃতিৰ পৰা বিচ্ছিন্ন কৰে। পুঁজিবাদী সমাজত প্ৰকৃতিক প্ৰায়ে লাভৰ বাবে শোষণ কৰিবলগীয়া সামগ্ৰী হিচাপে গণ্য কৰা হয়, যাৰ ফলত পৰিৱেশৰ অৱনতি ঘটে আৰু প্ৰাকৃতিক জগতৰ সৈতে সম্পৰ্ক হেৰুৱাই পেলায়।

মাৰ্ক্সে বিচ্ছিন্নতাক অতিক্ৰম কৰাটো সমাজবাদৰ প্ৰকল্পৰ কেন্দ্ৰীয় বিষয় হিচাপে দেখিছিল। তেওঁ এনে এখন সমাজৰ কল্পনা কৰিছিল য'ত উৎপাদনৰ মাধ্যমসমূহ সামূহিকভাৱে মালিকানাধীন আৰু গণতান্ত্ৰিকভাৱে নিয়ন্ত্ৰিত হ'ব, যাৰ ফলত ব্যক্তিসকলে মানুহ হিচাপে নিজৰ সম্পূৰ্ণ সম্ভাৱনা উপলব্ধি কৰিব পাৰিব। এনে এখন সমাজত কাম অৰ্থপূৰ্ণ আৰু পৰিপূৰ্ণ হ'ব আৰু ব্যক্তিসকলে নিজৰ প্ৰতিভা আৰু সামৰ্থ্যক সম্পূৰ্ণৰূপে বিকশিত কৰিবলৈ স্বাধীন হব।

আত্মাৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা

সম্ভৱতঃ আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ কথাটো হ'ল মাৰ্কে যুক্তি দিছিল যে পুঁজিবাদে ব্যক্তিক নিজৰ মানৱীয় স্বভাৱৰ পৰা বিচ্ছিন্ন কৰি ৰাখে। ব্যক্তিসকলে নিজৰ ভাগ্য গঢ় দিয়াৰ পৰিৱৰ্তে পুঁজিবাদী ব্যৱস্থাৰ দাবীৰ দ্বাৰা গঢ় লৈ উঠে, যাৰ ফলত স্বায়ত্তশাসন আৰু আত্মনিয়ন্ত্ৰণ হেৰুৱাবলগীয়া হয়।

কাৰ্ল মাৰ্কে বৰ্ণনা কৰা ধৰণে আত্মাৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা এনে এক ধাৰণা যিয়ে পুঁজিবাদৰ অধীনত থকা ব্যক্তিসকলে কেনেকৈ নিজৰ আত্মবোধ আৰু মানুহ হিচাপে নিজৰ প্ৰকৃত সত্তা হেৰুৱাব পাৰে সেই কথা প্ৰতিফলিত কৰে। এই বিচ্ছিন্নতাৰ ৰূপটো পুঁজিবাদী সমাজৰ স্বভাৱৰ বাবেই ঘটে, য'ত ব্যক্তিসকলে নিজৰ মানৱতাৰ পৰা কেইবাটাও দিশত পৃথক হয়:

১. জীৱনৰ মাধ্যম হিচাপে কাম: পুঁজিবাদী সমাজত কামক প্ৰায়ে পূৰ্ণতাপূৰ্ণ আৰু অৰ্থপূৰ্ণ কামতকৈ জীৱিকা উপাৰ্জনৰ মাধ্যম হিচাপেহে দেখা যায়। কৰ্মৰ প্ৰতি এই যত্নগত দৃষ্টিভংগীয়ে নিজৰ প্ৰকৃত আবেগ আৰু আগ্ৰহৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাৰ অনুভূতিৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।

২) আত্মাৰ খণ্ডিতকৰণ: পুঁজিবাদে আত্মাৰ খণ্ডিতকৰণৰ সূচনা কৰিব পাৰে, য'ত পুঁজিবাদী ব্যৱস্থাৰ দাবীসমূহ নেভিগেট কৰিবলৈ ব্যক্তিসকলে বিভিন্ন ভূমিকা আৰু পৰিচয় গ্ৰহণ কৰিবলৈ বাধ্য হয়। ইয়াৰ ফলত প্ৰামাণ্যতা হেৰুৱাব পাৰে আৰু নিজৰ প্ৰকৃত স্বৰূপৰ পৰা বিচ্ছিন্ন হোৱাৰ অনুভৱ হব পাৰে।

৩) গ্ৰাহক সংস্কৃতি: পুঁজিবাদে এনে এক গ্ৰাহক সংস্কৃতিক প্ৰসাৰিত কৰে যিয়ে বস্তুগত সম্পত্তিৰ সঞ্চয়ক সুখ আৰু পূৰ্ণতাৰ উৎস হিচাপে গুৰুত্ব দিয়ে। বস্তুগত সামগ্ৰীৰ ওপৰত এই মনোনিৱেশে ব্যক্তিক প্ৰকৃততে কোন সেইটো নহয়, তেওঁলোকে কি গ্ৰহণ কৰে তাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি নিজকে সংজ্ঞায়িত কৰিবলৈ বাধ্য কৰিব পাৰে।

৪) সামাজিক বিচ্ছিন্নতা: পুঁজিবাদী সমাজৰ প্ৰতিযোগিতামূলক স্বভাৱৰ ফলত সামাজিক বিচ্ছিন্নতা হ'ব পাৰে, য'ত ব্যক্তিসকলে আনৰ পৰা বিচ্ছিন্ন আৰু বিচ্ছিন্ন অনুভৱ কৰে। এই সামাজিক সংযোগৰ অভাৱে নিজৰ পৰিচয় আৰু মানৱতাৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাবোধৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।

৫) সৃষ্টিশীলতা আৰু স্বায়ত্তশাসন হেৰুৱা: পুঁজিবাদী সমাজত ব্যক্তিৰ নিজৰ কৰ্ম আৰু সৃষ্টিশীল প্ৰকাশৰ ওপৰত সীমিত নিয়ন্ত্ৰণ থাকিব পাৰে। এই স্বায়ত্তশাসনৰ

অভাৱে নিজৰ সৃষ্টিশীল সম্ভাৱনাৰ পৰা বিচ্ছিন্নতাৰ অনুভূতি আৰু নিজকে প্ৰামাণিকভাৱে প্ৰকাশ কৰাৰ ক্ষমতাৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।

মাৰ্ক্সৰ মতে আত্মৰ পৰা বিচ্ছিন্নতা অতিক্ৰম কৰিবলৈ সমাজৰ মৌলিক ৰূপান্তৰৰ প্ৰয়োজন। তেওঁ সমাজবাদী নীতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি গঢ়ি উঠা এখন সমাজৰ কল্পনা কৰিছিল, য'ত ব্যক্তিসকলে নিজৰ কৰ্ম আৰু জীৱনৰ ওপৰত অধিক নিয়ন্ত্ৰণ ৰাখিব, যাৰ ফলত তেওঁলোকে নিজৰ সম্পূৰ্ণ সম্ভাৱনা গঢ়ি তুলিব আৰু নিজৰ প্ৰকৃত স্বৰূপৰ সৈতে পুনৰ সংযোগ স্থাপন কৰিব।

বিচ্ছিন্নতাৰ ধাৰণাটোৰ সমালোচনা

বিশেষকৈ কাৰ্ল মাৰ্ক্সে বিকশিত কৰা বিচ্ছিন্নতাৰ ধাৰণাটোৰ সমালোচকসকলে কেইবাটাও মূল কথা উত্থাপন কৰিছে:

১) **অভিজ্ঞতাক সাৰ্বজনীনকৰণ:** পুঁজিবাদৰ অধীনত থকা সকলো ব্যক্তিয়ে একেদৰেই বিচ্ছিন্নতাৰ অভিজ্ঞতা লাভ কৰে বুলি ধৰি লৈ মাৰ্ক্সৰ বিচ্ছিন্নতাৰ ধাৰণাটো অত্যধিক সাৰ্বজনীন হ'ব পাৰে বুলি সমালোচকসকলে যুক্তি আগবঢ়ায়। তেওঁলোকে কৈছে যে ব্যক্তিৰ মাজত কৰ্ম আৰু আত্মত্বৰ অভিজ্ঞতা বহু পৰিমাণে ভিন্ন হ'ব পাৰে আৰু বিচ্ছিন্নতা কোনো সাৰ্বজনীন চৰ্ত নহ'বও পাৰে।

২) **ব্যক্তিগত এজেন্সীৰ অৱহেলা:** কিছুমান সমালোচকে যুক্তি আগবঢ়ায় যে মাৰ্ক্সে অৰ্থনৈতিক গাঁথনি আৰু বস্তুগত পৰিস্থিতিৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়াৰ ফলত নিজৰ আত্মবোধ আৰু কৰ্মবোধ গঢ় দিয়াত ব্যক্তিগত এজেন্সীৰ ভূমিকাক অৱহেলা কৰা হয়। তেওঁলোকৰ মতে ব্যক্তিয়ে নিজৰ কৰ্ম আৰু জীৱনত অৰ্থ আৰু পূৰ্ণতা বিচাৰি পাব পাৰে, আনকি পুঁজিবাদী সমাজৰ ভিতৰতো।

৩) **ঐতিহাসিক প্ৰসংগ:** সমালোচকসকলেও আঙুলিয়াই দিয়ে যে মাৰ্ক্সৰ বিচ্ছিন্নতাৰ ধাৰণাটো ১৯ শতিকাৰ ঔদ্যোগিক পুঁজিবাদৰ নিৰ্দিষ্ট ঐতিহাসিক প্ৰেক্ষাপটত গঢ় লৈ উঠিছিল। তেওঁলোকৰ মতে তেতিয়াৰ পৰাই কৰ্ম আৰু সমাজৰ স্বৰূপৰ বিকাশ ঘটিছে, যাৰ ফলত বিভিন্ন ধৰণৰ বিচ্ছিন্নতাৰ সৃষ্টি হৈছে যিবোৰ হয়তো মাৰ্ক্সৰ কাঠামোৰ লগত খাপ নাখাব।

৪) **বিকল্প দৃষ্টিভঙ্গী:** অন্যান্য সমাজবিজ্ঞানসন্মত দৃষ্টিভঙ্গী যেনে প্ৰতীকী পাৰস্পৰিক ক্ৰিয়াবাদ আৰু পৰিঘটনাবিজ্ঞানে মানুহৰ অভিজ্ঞতা আৰু আত্মসত্তাক বুজি পোৱাৰ বিভিন্ন উপায় আগবঢ়ায়। এই দৃষ্টিভঙ্গীসমূহে পৰিচয় আৰু বিচ্ছিন্নতাক গঢ় দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত গাঁথনিগত শক্তিৰ পৰিৱৰ্তে ব্যক্তিগত অৰ্থ আৰু ব্যাখ্যাৰ ওপৰত অধিক গুৰুত্ব দিয়ে।

৫) অর্থনৈতিক কাৰকৰ ওপৰত অতিমাত্ৰা গুৰুত্ব দিয়া: সমালোচকসকলে যুক্তি আগবঢ়ায় যে মাৰ্ক্সে বিচ্ছিন্নতাৰ প্ৰাথমিক উৎস হিচাপে অর্থনৈতিক কাৰকৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়াটোৱে মানৱ অভিজ্ঞতাৰ জটিল প্ৰকৃতিক অতি সৰল কৰি তুলিব পাৰে। তেওঁলোকৰ মতে সংস্কৃতি, ৰাজনীতি, সামাজিক সম্পৰ্ক আদি কাৰকেও ব্যক্তিগত পৰিচয় আৰু বিচ্ছিন্নতাক গঢ় দিয়াত উল্লেখযোগ্য ভূমিকা পালন কৰে।

এই সমালোচনাবোৰৰ মাজতো ব্যক্তিৰ আত্মবোধ আৰু কৰ্মবোধৰ ওপৰত পুঁজিবাদী সমাজৰ প্ৰভাৱ বুজিবলৈ মাৰ্ক্সৰ বিচ্ছিন্নতাৰ ধাৰণাটো প্ৰভাৱশালী হৈয়েই আছে। সমাজবিজ্ঞানী আৰু আনুষংগিক ক্ষেত্ৰৰ পণ্ডিতসকলৰ মাজত ই বিতৰ্ক আৰু আলোচনাৰ বিষয় হৈয়েই আছে।

উপসংহাৰ

সামৰণিত ক'ব পাৰি যে কাৰ্ল মাৰ্ক্সে বিকশিত কৰা বিচ্ছিন্নতাৰ ধাৰণাটো সমাজবিজ্ঞান আৰু আনুষংগিক ক্ষেত্ৰসমূহত এক উল্লেখযোগ্য আৰু প্ৰভাৱশালী ধাৰণা হৈয়েই আছে। মাৰ্ক্সৰ বিচ্ছিন্নতা তত্ত্বই পুঁজিবাদৰ এক শক্তিশালী সমালোচনা আগবঢ়াইছে, য'ত অর্থনৈতিক গাঁথনিৰে ব্যক্তিৰ আত্মবোধ, কৰ্ম আৰু সমাজৰ প্ৰতি কেনে প্ৰভাৱ পেলাব পাৰে সেই বিষয়ে উজ্জ্বল কৰি তুলিছে।

মাৰ্ক্সৰ বিচ্ছিন্নতাৰ ধাৰণাটোৰ সাৰ্বজনীন প্ৰৱণতা, ব্যক্তিগত সংস্থাক অৱহেলা আৰু ঐতিহাসিক নিৰ্দিষ্টতাৰ বাবে সমালোচনা কৰা হৈছে যদিও ই পুঁজিবাদী সমাজে মানৱ অভিজ্ঞতাক কেনেদৰে গঢ় দিব পাৰে তাৰ মূল্যৱান অন্তৰ্দৃষ্টি প্ৰদান কৰি আহিছে।

পুঁজিবাদৰ অধীনত ব্যক্তিসকলে নিজৰ কাম, নিজৰ উৎপাদন, আন আৰু নিজৰ পৰা কিদৰে বিচ্ছিন্ন হ'ব পাৰে, সেইবোৰৰ ওপৰত আলোকপাত কৰি মাৰ্ক্সৰ বিচ্ছিন্নতাৰ ধাৰণাটোৱে আমাৰ জীৱন গঢ় দিয়া সামাজিক আৰু অর্থনৈতিক শক্তিসমূহক বুজাৰ গুৰুত্বৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিছে। ই আমাক আমাৰ সমাজৰ গাঁথনিসমূহ সমালোচনাত্মকভাৱে পৰীক্ষা কৰিবলৈ আৰু মানুহৰ সমৃদ্ধি আৰু মংগলৰ প্ৰসাৰ ঘটোৱা কাম আৰু সমাজখনক সংগঠিত কৰাৰ বিকল্প উপায় বিবেচনা কৰিবলৈ আমন্ত্ৰণ জনায়।

সামগ্ৰিকভাৱে মাৰ্ক্সে বিচ্ছিন্নতাক পুঁজিবাদী সমাজৰ এক মৌলিক বৈশিষ্ট্য হিচাপে দেখিছিল, সমাজৰ অর্থনৈতিক গাঁথনিৰে ব্যক্তিক অমানৱীয় আৰু অক্ষম কৰি তুলিব পৰা উপায়সমূহৰ ওপৰত আলোকপাত কৰিছিল। তেওঁ যুক্তি দিছিল যে বিদেশীতাক অতিক্ৰম কৰিবলৈ সমাজৰ মৌলিক ৰূপান্তৰৰ প্ৰয়োজন, লাভ আৰু শোষণৰ ওপৰত মানুহৰ প্ৰয়োজন আৰু পূৰণক অগ্ৰাধিকাৰ দিয়া ব্যৱস্থাৰ দিশত আগবাঢ়িব লাগিব।